

PERVERSIE

Happiness

Saskia Peters

December 2007

De titel van mijn inleiding is: Ik ben opgewonden dus ik besta!

U gaat vanavond kijken naar Happiness: een moedige keuze want U krijgt een film te zien waar ik, tenminste, absoluut niet happy van word. Todd Solondz, een Amerikaans regisseur, voert ons met deze film uit '98 indringend in een perverse wereld. Het is een m.i. gedurfde film over een moeilijk onderwerp.

Welk woordenboek u ook openslaat, perversie komt van het latijnse "pervertere": omkeren, omdraaien, maar wel in de richting van het slechte...bederven. Het kwam oorspronkelijk uit de theologie en het betekende zoiets als: tegen de wetten van God wat later in de verlichting werd: tegen de wetten van de natuur., ofwel transgressie van een norm. Dit sloeg in het bijzonder op seksualiteit die voor iets anders gebruikt werd dan waarvoor die bedoeld zou zijn nml de liefde tussen man en vrouw en de voortplanting. In Freuds tijd en nog lang daarna vielen homoseksualiteit en masturbatie onder de perversies want er was daarbij geen sprake van heteroseksuele coitus. In de loop van de geschiedenis is men anders over perversie gaan denken afhankelijk van de gestelde norm.

Tegenwoordig weten we niet meer zo goed wat pervers is: Parsons (2000) stelt voor om als criterium te gebruiken of de libidineuze en agressieve opwinding ten dienste staat van de relatie tussen de partners, het wederzijdse plezier.

Freud stelde dat perversie in ons allen is en deel uitmaakt van de normale kinderonwikkeling. Binnen de psychiatrie werd onder invloed van de veranderende tijdsgeest de term perversie in de jaren 80 vervangen door de term parafilie.

Zo evolueert ook de psychoanalyse met de tijdsgeest en is vlg Glasser (1986) alleen dan sprake van perversie wanneer het subject door iets tussen zichzelf en de ander te plaatsen, de ander in zijn hoedanigheid van persoon en Ander niet erkent en louter als ding voor driftmatige bevrediging gebruikt.

2 partners kunnen zeggen: zullen we lekker pervers vrijen, dat is dan niet pervers als er gelijkwaardigheid, intimiteit en wederkerigheid aan te pas komt.

Eerst enige theorie over de ontwikkeling van perversie .

Vlg Freud ontstaat perversie doordat het jongetje enorm schrikt van het zien van het vrouwelijke genitaal en dan fantaseert dat er sprake is van castratie: ze heeft geen piemel. Perversie kan dan gezien worden als manier om zich tegen deze castratieangst te verdedigen.(bijv. seksueel opgewonden raken door een kledingstuk van de vrouw om niet de confrontatie met de vrouw zelf aan te gaan) . Freud noemt dat er bij perversie sprake is van een sadistisch universum waarbij sadisme, macht en controle aan de orde zijn.

Zelf zoek ik, voor het begrijpen van perversie aansluiting bij de zelfpsychologie van Kohut aangevuld met wat "Lacan"

Wanneer een good enough Mother (is een moeder die voldoende empathisch is) de signalen van de baby goed weet op te pakken en daardoor de baby zich volledig samen kan gaan voelen met de M, dan ontwikkelt het kind een almachtsgevoel. Dat noemen we het primaire

narcisme. Door geleidelijke desillusie kan het kind een gedifferentieerder “ik” opbouwen, een ervaring van “ik en Niet ik., waarbij het kind het verlies aan almacht kan verdragen en dit oplost door zich te identificeren met de almachtige ouder .Er kan dan een positief zelfgevoel, secundair narcisme, bij het kind ontstaan .

Echter wanneer het zelfgevoel van het kind niet of onvoldoende gevoed wordt door de ouder, of dat de desillusie achterwege blijft of te abrupt plaatsvindt, dan blijft het kind hangen in een zeer kwetsbaar zelf. De separatie (loskomen uit de symbiose met M) en de individuatie worden ernstig verstoord. Het gevoel van een Self raakt gecompromitteerd. Er ontstaat zo geen transitionele ruimte, dwz geen verbeelding, fantasie, spel. Daardoor is een afhankelijke relatie zo bedreigend omdat afhankelijkheid zonder speelruimte, onderwerping, angst voor vernietiging van het Self inhoudt. Wanneer de Ouder dan het kind gebruikt voor vervulling van eigen verlangens kan de realiteitstoetsing ernstig onder druk komen te staan: er kan bij het kind de illusie ontstaan dat het met zijn/haar infantiele seksualiteit een perfecte partner voor de ouder kan zijn.

In aanvulling op Kohut noemt Lacan uitdrukkelijk de rol van de vader die essentieel is in de ontwikkeling van perversie. Wanneer de P emotioneel afwezig is en de identificatie met de P niet of gedeeltelijk lukt, wordt de fusie met de M des te bedreigender en worden de autonomiestrevingen van het kind ernstig belemmerd. Het kind ervaart dan onvoldoende de P die kind helpt uit de symbiose met M te komen.. En de wet van de P, die de grenzen aan geeft en de realiteit vertegenwoordigt, wordt niet geïnstalleerd., zal Lacan zeggen. Het perverse scenario is steeds opnieuw oproepen dan van de verloren P, die geen echte P is.

Concluderend: Er zijn dus verschillende visies op wat hersteld moet worden gaat het om castratieangst te dempen, om een onverdraaglijke realiteit te weerstaan of om de vaderfiguur op te roepen? De gemeenschappelijke noemer is het tekort dat opgevuld moet worden.

De perversies worden tegenwoordig tot het domein van de narcistische stoornissen gerekend. Het gaat om een heel basaal defect in het zelfgevoel. . De werkelijkheid wordt wel gezien maar moet voortdurend geloochend worden. Er is een splijting, noemen psychoanalytici dat. .De seksuele opwinding moet het tekort opvullen zoals een vulling een kies. Het gaat om het verkrijgen van een sterke prikkel die toch iets van levensgevoel geeft: ik ben opgewonden, dus ik besta!

Naar de film:

De film gaat over een vijftal overlappende liefdesverhalen in de aangeharkte buitenwijken van New Jersey, een nette “Garden State”. Iedereen lijkt op zoek naar Happiness, het terugkomend lied in de film: happiness where are you..... De personages blijken allemaal een netwerk te vormen en ieder worstelt met diepe eenzaamheid, vervreemding, het onvermogen om lief te hebben en leegte. Problemen met het zelfgevoel zouden we zeggen. Ieder, behalve Joy misschien, 1 van de zussen die door de anderen gezien wordt als gedoemd om ongelukkig te zijn, verschuilt zich achter een façade van happiness, hypocrisie en sociale wenselijkheid.

De achtergrond van pastelkleuren, de vaak barby-achtige personages, de soms cleane interieurs (hotelkamers lijken het wel) en anderzijds keurige neo-klassieke interieurs en launge muziek versterken het gevoel van vervreemding en van een schijnwereld (de splijting tussen de gewenste en de reële werkelijkheid) die ons getoond wordt. Trouwens elk stel in de film heeft zijn eigen muziek.

Via de lange stiltes in de film en de sterke statische close-ups wordt op een knappe manier een beeld gegeven van de innerlijke verwarring en onrust waarmee elk personage worstelt.

De nood aan een ander om het eigen tekort op te vullen wordt mede verwoord in de liedjes in de film : you light up my life en You give me hope to carry on.

De zweterige computerman die telefoonseks bedrijft, zeer goed gespeeld door Philip Seymour Hofman, is bezig dat hij “gezien” wil worden in dit geval door zijn buurvrouw. Hij voelt zich zo saai, bekent hij aan de behandelend psychiater, die zelf pervers is en niet voor niets op dat moment een boodschappenlijstje opstelt in zijn hoofd.

De telefoonmaniak; roept door de telefoon schunnigheden. De inhoud daarvan is interessant: you are nothing, een fucking hole, I'll fuck you that you will be coming out of your ears. Het opvullen van het gat wordt hier heel concreet verwoordt. Het gat zit dan wel bij de ander.

De overschrijding van grenzen; in dit geval van de generaties en van het geslacht, de omkering macht-onmacht en het sadistisch universum laat Solondz op indrukwekkende wijze zien via de pedofiel (knap geacteerd door Dylan Baker). We zien de droom van hem waarin hij alle omstanders in een park neerknalt. Verder zien we hoe de pedofiel wil deel blijven nemen aan de kinderwereld. Hij wordt opgewonden via tienerblaadjes met mooie jongetjes en verkiest vriendjes van zijn zoontje als seksobject en niet zijn vrouw.

Verder besteed de pedofiel zijn onmacht uit aan de door medicatie verdoofde kinderen. Hier zie je weer de omkering.

Op het einde van film zit het oorspronkelijk gezin weer gezellig en happy bij elkaar alsof er niets gebeurd is en wordt er gewoon weer naar nieuwe partners gezocht. Dus weer de gespleten wereld.

Mij intrigeert als kindanalyticus de Vader –zoon verhouding: enerzijds is hij een lieve vader die heel open (te misschien?) tegen zijn zoon praat, anderzijds doet deze vader de vreselijkste dingen. Beklemmend is het moment als de zoon aan zijn vader vraagt of hij zich aan zijn eigen vlees en bloed zou willen vergrijpen. Deze vraag wordt schokkend eerlijk beantwoord. Ik ben benieuwd wat u van deze Vader-zoon relatie vindt.

De film wordt als tragikomisch beschreven maar ik vond het eerder treurig. Solondz maakt het met deze film, de kijker niet makkelijk om mee te leven maar misschien moet je je eigen zwakheden of eigen perverse stukken onder ogen durven zien om hiernaar te kunnen kijken.